

1 INNLEDNING

1.1 Bestilling

Revisjon Midt-Norge leverte våren 2022 en forvaltningsrevisjonsrapport om Søndre Helgeland Miljøverk IKS (SHMIL). Her ble følgende tema undersøkt:

- Beregning av renovasjonsgebyr
- Differensiering av renovasjonsgebyr
- Selskapets arbeid mot nye krav og målsettinger
- Transaksjoner mellom mor- og datterselskap

Vefsn kommunes kontrollutvalg har i forbindelse med denne rapporten formulert et tilleggsspørsmål. Dette skjedde i kontrollutvalgets møte 06.05.2022. Protokollen fra møtet viser til følgende:

*Innstilling til vedtak ble formulert i møtet og godkjent med følgende ordlyd:
«Kontrollutvalget ber revisor etterprøve SHMIL's dokumentasjon av kostnadsfordelingen mellom husholdnings- og næringsavfall for drift og investering av selskapets deponi.»
Vedtaket var enstemmig.*

1.2 Metode

I forbindelse med forvaltningsrevisjonen av SHMIL har revisor allerede en rekke dokumenter og data fra tidligere gjennomførte intervju med ansatte i SHMIL. Vi har sett på selvkostberegningene vi tidligere har fått forelagt. Deretter har vi gjennomført en samtale på videomøte med økonomisjef og daglig leder i SHMIL. Økonomisjef har utarbeidet et dokument som forklarer fordelingen av kostnader i deponiet, som revisor har fått tilsendt. Dette dokumentet utgjør storparten av informasjonen i kapittel 2.1.

2 KOSTNADSFORDELING I DEPONI I SHMIL

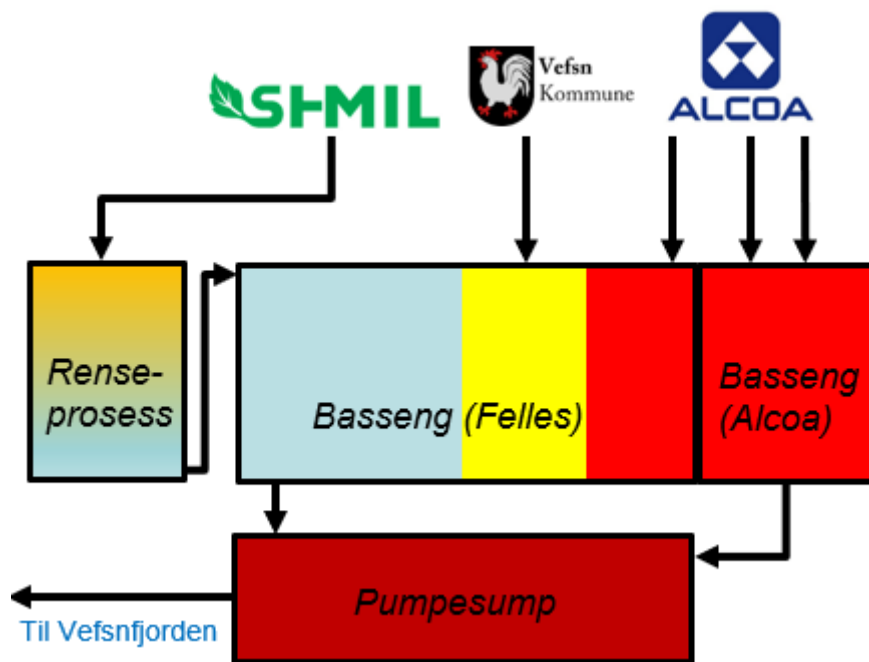
2.1 Datagrunnlag

SHMIL har et deponi på Åremma i Vefsn kommune. Deponiet har vært i drift siden selskapet ble etablert i 1995. Det består av næringsavfall og husholdningsavfall. Deponiet er godkjent for mottak av ordinært avfall fra gjenvinningsstasjon og forurensede masser. Historisk ble en større del av avfallet lagt til deponi. I 2002 innførte SHMIL optisk sortering av avfall fra husholdningene, noe som medførte at mindre avfall fra husholdninger ble lagt på deponi da det ble sortert ut og gikk til materialgjenvinning. I 2009 kom ytterligere innskjerpinger på avfall som kunne gå til deponi.

Økonomisjef i SHMIL forteller at fordeling av kostnader på deponiet blir gjennomgått flere ganger per år, og spesielt ved uttak av halvårsregnskap, budsjett og årsregnskap. Kostnadene blir i hovedsak fordelt basert på tonnasje lagt til deponiet, både for inneværende år, men også den totale fordelingen siden deponiet ble etablert. Kostnader som gjelder ansatte sin tidsbruk på deponiet blir ivare tatt i gjennomgang av den enkeltes tidsforbruk og fordelingsnøkler knyttet til om ansatte jobber med husholdningsavfall eller næringsavfall. Revisor har mottatt oversikt over alle ansatte og hvordan stillingen deres fordeles mellom husholdningsavfall og næringsavfall.

Økonomisjef forteller at kostnader på deponiet i hovedsak består av mottak og komprimering og flytting av avfall. På deponiet er det etablert «tippområder» hvor avfallet tømmes før det komprimeres og skyves til riktig sted. I tillegg kommer kostnader for å ivareta vann som renner gjennom deponiet. Vannet fanges opp i eget basseng og pumpes ut i Vefsnfjorden. Pumpestasjon og basseng tilknyttet denne er et sameie mellom SHMIL, Vefsn kommune og Alcoa Mosjøen. De andre aktørene i sameiet har også deponier i området hvor vannet ledes inn i samme pumpestasjon.

Illustrasjonen under viser hvordan vann fra de forskjellige deponiene går inn i basseng for videre pumping ut i Vefsnfjorden. Basseng og pumpeump er omfattet i sameiet, mens renseprosess er noe SHMIL gjør på eget vann før det ledes inn i felles basseng.

Figur 1. Vann fra deponi til Vefsnfjorden

Kostnader på rør og lignende fra den enkelte deponieier og inn til basseng dekkes av den enkelte. Kostnader fra basseng, til pumpestasjon og videre til Vefsnfjorden er kostnader som deles i sameiet. Kostnadsfordeling for drift av pumpestasjonen og tilhørende basseng i sameiet er gjort basert på mengder vann som den enkelte leverer inn i pumpene.

I 2022 er det gjort en sikring omtrent av 650 meter i bekken som er oppstrøm pumpestasjon, samt sidebekker som leder inn mot denne. Dette er noe som er gjort for å redusere risikoen for at ras skal kunne demme opp bekken, som igjen kan føre til skade på pumpestasjonen og medføre utslipp av urensset vann til Årembekken. Årembekken ender opp i en lakseførende elv. Kostnadene til denne utbedringen fordeles mellom SHMIL, Vefsn kommune og Alcoa etter fordelingen som ligger i sameiet. SHMIL sin andel av kostnadene i sameiet fordeles igjen basert på nøkkelen «tonn deponert historisk». Denne nøkkelen baserer seg på alt avfall som er registrert inn på deponiet siden 1995. Oversikt over avfall som er registrert inn på deponiet siden 1995 vises i tabell 1. Årsaken til utbedring av bekk med sidebekker kom av anbefalinger fra Norconsult etter utredninger i etterkant av et mindre ras i området.

Bildet under viser deler av bekken som er utbedret.

Figur 2. Utbedret bekk

SHMIL er eneste deponieier som pålagt rensing av vann fra deponiet. Dette vannet samles derfor opp og kjøres gjennom en renseprosess før det ledes videre til basseng og pumpestasjon. Renseprosessen krever en del kjemikalier som kjøpes inn jevnlig. Kostnad på kjemikaliene og ellers drift av rensenanlegget og avskrivningskostnader fordeles etter tonnasje fra 1995 og frem til gjeldende år.

SHMIL eier ikke selv grunnen hvor deponiet ligger så det utbetales årlig ut en «ulempeserstatning» til grunneiere i området. Denne kostnaden fordeles basert på tonnasje som er lagt på deponiet siden 1995 og frem til gjeldende år.

Alt avfall til deponiet veies og der splittes næringsavfall for seg og husholdningsavfall for seg. Dette skaper grunnlag for nøklene «tonn deponert i år» og «tonn deponert historisk». Tabellen under viser fordeling fra SHMIL ble opprettet i 1995 og frem til i dag. De første årene var det ikke ordentlig vekt knyttet til deponiet og noe av avfallet ble da taksert på kvadratmeter og omregnet til tonnasje.

Tabell 1. Avfall på deponi fordelt mellom husholdningsavfall og næringsavfall

År	antall tonn	Husholdningsavfall	Næringsavfall		Andel næring
1995	6 000	4 075	1 925	(Leirfjord + Vefsn)	32 %
1996	6 000	4 075	1 925	(Leirfjord + Vefsn)	32 %
1997	16 000	10 579	5 421	(Alle SHMIL-kommune)	34 %
1998	12 448	8 492	3 956		32 %
1999	11 997	8 638	3 359		28 %
2000	12 934	9 251	3 683		28 %
2001	11 919	9 122	2 797		23 %
2002	10 823	5 922	4 901		45 %
2003	9 560	5 664	3 896		41 %
2004	9 214	6 704	2 510		27 %
2005	9 400	7 065	2 335		25 %
2006	16 043	9 146	6 897		43 %
2007	12 104	6 052	6 052		50 %
2008	10 871	4 348	6 523		60 %
2009	11 971	3 591	8 380		70 %
2010	8 954	2 130	6 824		76 %
2011	2 396	608	1 788		75 %
2012	2 951	1 139	1 812		61 %
2013	5 114	1 360	3 754		73 %
2014	4 714	1 569	3 145		67 %
2015	3 897	871	3 026		78 %
2016	3 761	495	3 266		87 %
2017	4 108	552	3 556		87 %
2018	2 533	231	2 301		91 %
2019	7559,59	1 003	6 556		87 %
2020	11 530	835	10 696		93 %
	224 801	113 517	111 284		50 %
		50 %	50 %		

Det er flere fraksjoner som går til deponi og det er et omfattende system med veiekoder for hver enkelt avfallsfraksjon. Fraksjonene «revideres» per i dag fortløpende. Det vil si at det for eksempel oppdateres løpende etter hvilken behandling den enkelte fraksjon har. Gips er et eksempel på fraksjon som tidligere gikk til deponi, men som i dag går til materialgjenvinning.

Når deponiet har nådd avslutningshøyde skal det tettes, dekkes, avsluttes og sikres etterdrift. Sigevann og andre forpliktelser skal ivaretas i 30 år etter avslutning. Kostnader til dette er satt av i eget etterdriftsfond. SHMIL jobber med å få opp nye kalkyler for å få et enda bedre kostnadsbilde i forbindelse med avslutning og etterdrift. Skulle det være behov for å sette av mer midler er dette planlagt gjort ved at det avsettes etter hvert som restkapasitet fylles opp. Vi kjenner restkapasiteten og det vil da bli en årlig avsetning basert på nøkkelen tonn deponert i år ut fra hvor stor del av restkapasiteten som er benyttet. På den måten vil alle kostnader til avslutning og etterdrift være ivaretatt når deponiet er «fylt opp».

2.2 Revisors inntrykk

Selskapet kan dokumentere fordelingsystemene mellom næring og husholdning, og revisor finner ingen feil med oppsettet av dette. Nøkkeltallene som benyttes ser ut til å være i samsvar med regelverket og er oppdaterte. Kostnadene for deponiet tilskrives i hovedsak akkumulert avfall over tid, og ikke påfyllet pr år. Avsetning til etterbruksfond baseres på deponi i år, mens andre kostnader baseres på historiske tall. Selskapet har en saklig begrunnelse for å bruke historisk tonnasje i stedet for årets tonnasje. Revisor vurderer derfor at selskapet følger prinsippet om fordeling basert på innveid tonnasje.

MM Revisjon

Hovedkontor: Brugata 2, Steinkjer

Tlf. 907 30 300 - www.revisjonmidtnorge.no